

Sylwia Milczanowska

„BOGACTWO” RZECZOWNIKÓW W PISEMNYCH FORMACH WYPOWIEDZI UCZNIÓW Z ZABURZENIAMI PARCJALNYMI (NA PRZYKŁADZIE LISTU DO PRZYJACIELA)

Słownictwo uczniów nie zyskało jeszcze swojego statusu w systemie językowym. Wynika to z różnych przyczyn: ciągłych zmian zachodzących w strukturze szkolnictwa, oddziaływania mediów (telewizji, radia, prasy, Internetu) na język młodzieży, a także różnych interpretacji poszczególnych zjawisk językowych. Do nazwania słownictwa uczniów używa się takich terminów jak: *socjolekt*, *gwara uczniowska*, *żargon*¹. Określenia te stosowane są często zamiennie w zależności od stanowiska i potrzeb badacza. Każdy język ludzki służy komunikacji między osobami, ma również wiele funkcji, wśród których można wskazać funkcję socjalną – tzn. język wyróżnia daną grupę, identyfikuje jej członków, spaja daną społeczność, jest elementem identyfikacyjnym².

System leksykalny języka odgrywa istotną rolę w kształtowaniu i przyswajaniu pojęć, dlatego poznawanie aktualnego poziomu słownictwa uczniów z różnych środowisk społecznych, ustalanie błędów oraz wskazywanie czynników wpływających na zasób leksykalny to sprawy, które znajdują się w kręgu zainteresowań językoznawców. Szczególnie modnym tematem w ostatnich latach staje się problem tzw. dysleksji, którą próbuje się zdefiniować, wyjaśnić jej etiologię, zdiagnozować, wskazując określone objawy, oraz określić zasady postępowania w terapii psychopedagogicznej. Mając na uwadze te konstatacje, celem badań

¹ Stanisław Grabias do nazwania słownictwa uczniów używa terminu *socjolekt*, wskazując na jego ekspresywną funkcję komunikacyjną, jednocześnie próbując wprowadzić do terminologii określenie *slang*. Por. S. Grabias, *Język w zachowaniach społecznych*, Lublin 2003, s. 123. Halina Zgólkowa nazywa słownictwo uczniów *gwarą uczniowską*, pomimo że gwara identyfikowana jest ze zróżnicowaniem języka pod względem terytorialnym. H. Zgólkowa, *Język subkultur młodzieżowych* [w:] *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków 1999, s. 255. Z kolei Stanisław Gajda stosuje termin *żargon* wraz z przydawką gatunkującą *uczniewski*. Opisuje tę odmianę jako tworzącą się i funkcjonującą w działalności językowej pewnej społeczności obejmującej osoby związane z jakąś subkulturą. Zob. S. Gajda, *System odmian i jego dynamika rozwojowa* [w:] *Najnowsze dzieje języków słowiańskich*, Opole 2001, s. 215.

² K. Ożóg, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku*, Rzeszów 2004, s. 178.

inicjujących niniejszy artykuł uczyniono próbę ustalenia zasobu leksykalnego rzeczowników w pisemnych wypowiedziach uczniów z zaburzeniami parcjalnymi.

Zaburzenia parcjalne – istota problemu, podział

Dzieci z reguły rozwijają się w sposób określany mianem rozwoju harmonijnego, co oznacza, że posiadają typowy układ sprawności i umiejętności w zakresie wszystkich sfer rozwoju (biologicznej, psychicznej, społecznej), a ich wiekowi odpowiada właściwy (standardowy) stan rozwoju psychofizycznego. Na każdym etapie kształcenia można jednak wyodrębnić grupę uczniów, których rozwój nie przebiega w sposób harmonijny, którzy nie nadążają za podstawą programową, a ich zachowanie odbiega od wszelkich norm. Zatem ich problemy w szkole mogą wynikać z powodu niższego w porównaniu z wiekiem rozwojowym poziomu intelektualnego, ale obniżenie ilorazu inteligencji nie zawsze wskazuje na globalne opóźnienie rozwoju dziecka, może być rezultatem opóźnienia parcjalnego³.

Rzeczownik „zaburzenie” ogólnie oznacza zakłócenie czynności fizjologicznych organizmu. W szczegółowym ujęciu dotyczy nieprawidłowości rozwojowych człowieka opóźnionego lub zaburzonego rozwoju, np. przez spowolnienie dojrzewania ośrodkowego układu nerwowego spowodowane przez takie czynniki jak geny czy hormony, mikrouszkodzenia różnych okolic mózgu, zaburzenia emocjonalne wywołane przez urazy psychiczne i stres. Przymiotnik „parcjalne” to leksem pochodzący z łaciny: *pars, partis* – część, *partialis* – częściowy i tłumaczy się go jako: częściowy, dotyczący jedynie części, nieobejmujący całości⁴.

Halina Spionek rozróżniła tzw. rozwój globalnie opóźniony i rozwój opóźniony częściowo. Według tej autorki, jeśli „opóźnienie dotyczy bardzo wąskiego zakresu, wygodniej jest wyodrębnić już w nazwie taki rodzaj dysharmonii i mówić o fragmentarycznym deficycie rozwojowym”. Pojęcie to tożsame jest z określeniem zaburzenia parcjalnego⁵. Terminy „fragmentaryczne deficyty rozwojowe” i „zaburzenia parcjalne” sygnalizują, że opóźnienie ma ograniczony zakres, że nie jest opóźnieniem globalnym i nie wiąże się z obniżonym ilorazem inteligencji.

Według Aleksandry Maciarz „parcjalne zaburzenia rozwoju to opóźnienia lub zaburzenia jednej lub kilku funkcji psychoruchowego rozwoju dziecka przy ogólnym poziomie umysłowym odpowiednim do wieku i przy odpowiednim kształtowaniu się pozostałych funkcji i sfer rozwoju. Parcjalne zaburzenia roz-

³ H. Spionek, *Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne*, Warszawa 1985, s. 126.

⁴ *Encyklopedia pedagogiczna XX wieku*, t. 3, red. T. Pilch, Warszawa 2004, s. 674.

⁵ H. Spionek, *Zaburzenia rozwoju uczniów...*, s. 15.

woju mogą ujawniać się w sferze percepcyjnej (wzrokowej i słuchowej), kinestetyczno-ruchowej oraz w sferze zdolności matematycznych. Są one następstwem mikrouszkodzeń mózgu we wczesnej ontogenezie, a także wynikiem braku w środowisku rodzinnym czynników stymulujących rozwój dziecka”⁶.

Analizując powyższe ustalenia, możemy stwierdzić, że o parcjalnych zaburzeniach mówimy wtedy, gdy zaobserwujemy opóźnienia lub zakłócenia w jednej ze sfer psychoruchowego rozwoju przy ogólnym poziomie odpowiednim do wieku i przy prawidłowym kształtowaniu się pozostałych sfer rozwoju. Parcjalne zaburzenia rozwoju mogą ujawnić się w różnych zakresach: na tle prawidłowego rozwoju umysłowego mogą występować zakłócenia w sferze ruchowej lub nieprawidłowości w rozwoju emocjonalnym czy społecznym. W wielu przypadkach obserwujemy zaburzenia spostrzegania przy prawidłowo ukształtowanych funkcjach intelektualnych. Zaburzenia te mogą być również następstwem mikrouszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego, które nastąpiły w okresie płodowym, w czasie porodu, a także mogą być wynikiem braku w środowisku wychowującym czynników stymulujących rozwój w danym zakresie.

Badacze problemu wyróżniają różnego rodzaju zaburzenia parcjalne. Do najczęściej opisywanych należą: zaburzenia percepcji wzrokowej, zaburzenia percepcji słuchowej, zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej, zaburzenia lateralizacji, zaburzenia zdolności stosowania zasad poprawnej ortografii, czytania i pisanania⁷.

1. Percepcja wzrokowa jest zdolnością do rozpoznawania i rozróżniania bodźców wzrokowych, a także do ich interpretowania przez odniesienie do poprzednich doświadczeń. Nie jest ona wyłącznie zdolnością do dokładnego spostrzegania. Interpretacja bodźców wzrokowych dokonuje się nie na siatkówce, lecz w mózgu. Wrażenie wzrokowe powstaje na siatkówce, ale rozpoznanie tego, co się spostrzega, następuje w mózgu. Percepcja wzrokowa uczestniczy prawie we wszystkich działaniach człowieka⁸, a dysfunkcje analizatora wzrokowego wpływają niekorzystnie na osiągnięcia szkolne uczniów poprzez utrudnianie nauki czytania i pisanania oraz uniemożliwianie przyswajania wiedzy z wielu przedmiotów szkolnych⁹.

2. Sprawność narządu słuchu jest szczególnie ważna u dziecka, gdyż nie tylko warunkuje prawidłowy rozwój głosu i mowy oraz opanowanie odpowiednich form językowych, ale wpływa również w sposób decydujący na jego ogólny rozwój. Prawidłowy słuch jest niezbędny do tworzenia w ośrodkowym układzie nerwowym fizjologicznych procesów integrowania, abstrahowania oraz

⁶ A. Maciarz, *Dziecko niepełnosprawne. Podręczny słownik terminów*, Zielona Góra 1995, s. 50.

⁷ Zob. H. Spionek, *Zaburzenia rozwoju uczniów...*, s. 15.

⁸ M. Frostig, D. Horne, *Wzory i obrazki. Program rozwijający percepcję wzrokową. Poziom podstawowy (podręcznik)*, Warszawa 1989, s. 4.

⁹ Por. H. Spionek, *Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka*, Warszawa 1965, s. 130; W. Brejnak, K.J. Zabłocki, *Dysleksja w teorii i praktyce*, Warszawa 1999, s. 111–112.

wykształcenia mowy wewnętrznej, która jest podstawą procesu myślenia¹⁰. Różnicowanie dźwięków, ich analizowanie i syntetyzowanie dokonuje się na poziomie ośrodkowego układu nerwowego, głównie zaś w korze mózgowej. Jeśli partie słuchowe kory mózgowej lub niższe piętra struktur słuchowych są uszkodzone lub mniej sprawne, procesy słuchowe przebiegają wadliwie¹¹, w wyniku czego występują trudności w pisaniu, zwłaszcza ze słuchu, zrozumieniu czytanych treści czy literowaniu wyrazów.

3. Koordynacja wzrokowo-ruchowa jest zdolnością do zharmonizowania ruchów gałek ocznych z ruchami całego ciała lub którejś z jego części. Koordynacja ta jest podstawą zdolności do każdej pracy i uczenia się, natomiast jej brak jest jednym z podstawowych problemów dzieci niepełnosprawnych intelektualnie. Z reguły zaburzenia rozwoju ruchowego mogą być związane z nieprawidłowym rozwojem fizycznym, np. wadą narządów ruchu, uszkodzeniem stawu biodrowego lub brakiem ćwiczeń. Inną przyczyną zaburzeń rozwoju ruchowego może być uszkodzenie centralnego układu nerwowego¹². Poziom koordynacji wzrokowo-ruchowej ma ogromne znaczenie w procesie pisania zarówno dla różnicowania graficznych kształtów liter, jak i ich zapamiętywania i odwzorowywania na modelu, prowadzić to może do dysleksji. Opóźnienie rozwoju ruchowego powoduje również występowanie trudności na lekcjach z różnych przedmiotach szkolnych, m.in. kłopoty z wykonywaniem wszelkich ćwiczeń na lekcjach wychowania fizycznego, trudności w szyciu, majsterkowaniu, wycinaniu czy lepieniu¹³.

4. Do zaburzeń parcjalnych zalicza się również brak prawidłowej lateralizacji. Lateralizacja to inaczej stronność ciała, a więc większa sprawność jednej strony ciała od drugiej, która nie ogranicza się wyłącznie do pracy rąk, choć najwyraźniej zaznacza się w czynnościach manualnych. Lateralizację czynności nazywa się również „asymetrią funkcjonalną”. Nie zjawia się od razu w postaci gotowej, lecz jest postępującym procesem kształtującym się stopniowo wraz z wiekiem i ogólnym rozwojem dziecka¹⁴. Związana jest z dominacją jednej z półkul mózgowych i dlatego rozróżnia się trzy jej rodzaje: dominacja jednostronna, dominacja skrzyżowana oraz dominacja osłabiona¹⁵. Obecnie lateralizacja

¹⁰ W. Lewiński, *Anatomia i fizjologia człowieka*, Rumia 2001, s. 143–145.

¹¹ Ten problem został szerzej omówiony w: H. Spionek, *Zaburzenia psychoruchowego rozwoju...*, s. 239–242.

¹² *Encyklopedia pedagogiczna...*, s. 677.

¹³ Por. B. Toroń, *Sytuacja społeczna młodzieży szkolnej z parcjalnymi zaburzeniami rozwoju*, Kraków 2007, s. 48–49.

¹⁴ Problem lateralizacji omówiła Marta Bogdanowicz w: tejże, *Leworęczność u dzieci*, Warszawa 1992.

¹⁵ Rozróżnia się trzy rodzaje dominacji funkcji stron ciała: a) dominacja jednostronna (jednorodna) – prawostronna (przejawia się dominacją prawej ręki, oka i nogi, świadczy o dominacji półkuli lewej) lub lewostronna (przejawia się dominacją lewej ręki, oka i nogi, świadczy o dominacji prawej półkuli); b) dominacja skrzyżowana, inaczej zwana niejednorodną – polega na wy-

cja lewostronna nie jest uznawana za nieprawidłową, a lateralizacja inna niż jednostronna nie musi być powodem niepokoju, dopóki nie towarzyszą jej dodatkowe zaburzenia, tj. zaburzenia motoryczne, zaburzenia percepcji wzrokowej, orientacji w przestrzeni i wtórne zaburzenia emocjonalne.

5. Do zaburzeń parcjalnych zalicza się również trudności z opanowaniem trzech umiejętności: czytania, pisania i liczenia. Trudności w czytaniu i pisaniu Marta Bogdanowicz ujęła jako zaburzenie rozwojowe oznaczające niezdolność do opanowania tych umiejętności „w normalnym trybie kształcenia i przy ogólnie sprzyjających warunkach wewnętrznych (inteligencja co najmniej przeciętna, prawidłowy rozwój emocjonalno-osobowościowy) i zewnętrznych (właściwa metoda nauczania, sprzyjające warunki socjalno-ekonomiczne)”¹⁶. Opisując specyficzne trudności w czytaniu, pisaniu i liczeniu, stosuje się terminy:

- dysleksja – zaburzenia w czytaniu,
- dysortografia – trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, a więc wszystkie odstępstwa od prawidłowego zapisu,
- dysgrafia – niewłaściwy poziom graficzny pisma,
- hiperdysleksja – trudności w czytaniu ze zrozumieniem (oznacza to, że czytający dobrze opanował samą technikę czytania, ale słabo rozumie treść czytanego tekstu),
- dyskalkulia – strukturalne zaburzenie zdolności matematycznych¹⁷.

Reasumując, trzeba stwierdzić, że uczniów z zaburzeniami parcjalnymi cechuje zazwyczaj przeciętny poziom uzdolnień intelektualnych, poza tym wykazują trudności w koncentracji uwagi i bardzo często nadpobudliwość psychoruchową. Na niskim poziomie przebiega również u nich rozwój myślenia logicznego, zdarza się, że dysponują małym zasobem wiadomości ogólnych, ubogim słownictwem i wykazują słabo rozwiniętą zdolność zapamiętywania słuchowego i spostrzegania. Ponadto w pisowni popełniają dużo błędów ortograficznych, fonetycznych i interpunkcyjnych, niepokojące jest to, że podobnie jest przy przepisywaniu tekstu. Uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce nie-

rażnej czynnościowej przewodze narządów ruchu i zmysłu, ale nie po tej samej stronie, a po obu stronach ciała, c) dominacja osłabiona (nieustalona) – brak ustalonej dominacji poszczególnych narządów ruchu i zmysłu (obustronność). Zob. *Encyklopedia pedagogiczna...*, s. 678; B. Toroń, dz. cyt., s. 50–51.

¹⁶ M. Bogdanowicz, *Trudności w pisaniu u dzieci*, Gdańsk 1989, s. 50.

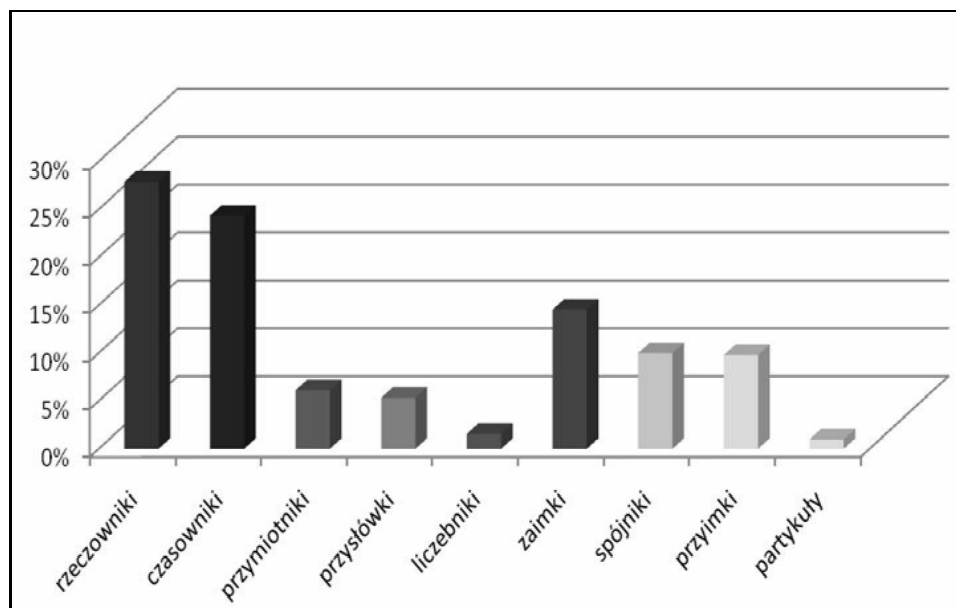
¹⁷ *taż*, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu – odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Lublin 1994, s. 23. Ten temat podejmują: M. Bogdanowicz, *Trudności w pisaniu u dzieci*, Gdańsk 1989; M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, *Uczeń z dysleksją w szkole. Poradnik nie tylko dla polonistów*, Gdynia 2004; W. Brejnak, K.J. Zabłocki, *Dysleksja w teorii i praktyce*, Warszawa 1999; *Diagnoza dysleksji: najważniejsze problemy*, red. G. Krasowicz-Kupis, Gdańsk 2009; G. Krasowicz, *Język, czytanie i dysleksja. Najnowsze podejście do problemu*, Lublin 1997; G. Krasowicz-Kupis, *Psychologia dysleksji*, Warszawa 2008; J. Mickiewicz, *Jedynka z ortografii. Rozpoznawanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii w starszym wieku szkolnym*, Opole 1997; I. Pietras, *Dysortografia – uwarunkowania psychologiczne*, Gdańsk 2008.

ustannie przybywa, co prawdopodobnie jest związane ze zwiększoną świadomością społeczną i postępem medycyny, ale też z zainteresowaniem problematyką dysleksji w środowisku szkolnym.

Słownictwo uczniów z zaburzeniami parcjalnymi w pisemnej formie wypowiedzi (list) – zarys ogólny

Każdy uczeń stanowi swojego rodzaju indywidualium w procesie edukacji, ma zróżnicowane umiejętności i predyspozycje, dlatego można stwierdzić, że mówi inaczej niż rówieśnicy, na poziomie odpowiadającym jego rozwojowi. Rozwój języka jest dla jednostki odmiennym procesem i przebiega w zależności od jej właściwości intelektualnych. Język dzieci z zaburzeniami parcjalnymi w dość istotny sposób różni się od słownictwa dzieci, które nie mają takich problemów. Określenie zasobu słownictwa uczniów z zaburzeniami parcjalnymi jest bardzo istotną kwestią.

Materiał badawczy został zebrany w latach 2009–2010 w kilku szkołach podstawowych powiatu rzeszowskiego, stanowią go pisemne formy wypowiedzi dwudziestu uczniów z zaburzeniami parcjalnymi. Spośród zapisów w zeszytach uczniowskich i wypracowań pisemnych wybrałam na potrzeby pracy badawczej listy redagowane głównie do przyjaciela, zachęcające do przeczytania lektury lub opisujące niezwykłą przygodę.

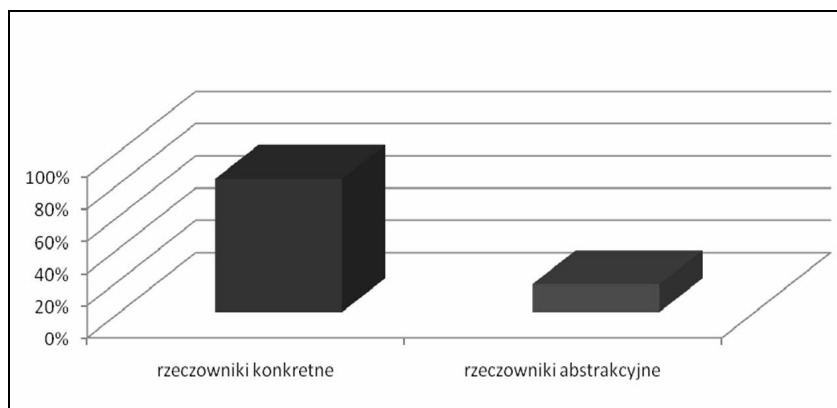

Wykres 1. Części mowy w wypowiedziach pisemnych uczniów z zaburzeniami parcjalnymi

Z analizowanych materiałów wynika, że dominujący udział w słownictwie badanych mają rzeczowniki – 27,89% i czasowniki – 24,33%, łącznie obejmują 52,22% wyrazów. Niezależnie od badanego środowiska i klasy rzeczowniki i czasowniki zawsze zajmują dwa pierwsze miejsca wśród badanych części mowy. Gromadzenie rzeczowników i czasowników ogranicza się bardzo często do ich podstawowego znaczenia, poza tym większość z nich sprawia uczniom z zaburzeniami parcjalnymi kłopot natury ortograficznej. Pojawiające się w trakcie pisania błędy ortograficzne, (np. *żecz, spęcie, przyjemąść, przywieś, poswiecać, kicalabym, lektóra, muwi, wyglonda*) wynikają z niepełnej znajomości zasad poprawnej pisowni oraz niewyćwiczonej umiejętności stosowania autokontroli ortograficznej. Odczytując dane wykresu, nie sposób pominąć pozostałych części mowy, które służą przedstawianiu okoliczności akcji w sposób żywy, wydatniają nastrój i uczucia, podkreślają napięcie, ale – jak wynika z badań – stanowią łącznie 48,36% wyrazów. Wśród nich największą frekwencję wykazują zaimki – 14,54% i spójniki – 9,99%, natomiast częstotliwość występowania przyimka wynosi 9,79%. W wypowiedziach respondentów niewielki procent zajmują przysłówki – 5,34% i liczebniki – 1,58%. Ostatnia pozycja wśród badanych części mowy przypadła partykule 0,99%. Niestety, wykrzykniki nadające szczególne zabarwienie wypowiedziom nie są używane przez badaną grupę.

„Bogactwo” rzeczowników na podstawie analizowanego materiału

Najliczniejszą grupę w wypowiedziach uczniów stanowią rzeczowniki – samodzielna składniowo i semantycznie odmienna część mowy nazywająca rzeczy, obiekty, miejsca, osoby, rośliny zwierzęta, zjawiska i pojęcia abstrakcyjne. Panuje przekonanie, że użycie rzeczownika pociąga za sobą konsekwencje doboru innych części mowy, przede wszystkim przymiotnika.

Wykres 2. Rzeczowniki w wypowiedziach uczniów z zaburzeniami parcjalnymi

Przedstawione na wykresie 2 dane wskazują, że 78,34% stanowią rzeczowniki konkretne, określające przedmioty i zjawiska rozpoznawane przez człowieka przy użyciu zmysłów, natomiast 21,65% – rzeczowniki abstrakcyjne, które określają desygnaty nieuchwytnie zmysłami: uczucia, spostrzeżenia, pojęcia, różnego typu uogólnienia, nazwy cech i czynności, oddzielone od konkretnego przypadku ich zaistnienia w rzeczywistości. Poza tym w zebranych materiale w przeważającej liczbie rzeczowników konkretnych można wyodrębnić:

- rzeczowniki nieżywotne: *lektura, książka, list, powieść, dom, komputer, komórka*¹⁸ *motor, opowiadanie, szkoła, piłka, bramka, zdjęcia, pamiętki, zamek, koperta, pióro, diamenty, kamienie, droga, las, drzewo, krzew, dziób, skrzydła, wąż, lekcja, sprawdzian, stopień, muzyka, matematyka, jezioro, rana, zakupy, brzeg, śnieg;*
- rzeczowniki żywotne, np. osobowe – *rodzice, rodzina, przyjaciel, bohater, dzieci, kolega, koleżanka, siostra, ojciec, królewicz, książę, król, chłopiec, autor, ludzie, złodziej, weterynarz, milioner, pan, doktor, milioner;* nieosobowe – *kaczka, słoń, pies, piesek, ryby, kogut, koń, wilk.*

Wśród rzeczowników abstrakcyjnych, które stanowią niewielką liczbę, wyróżnić można:

- pojęcia dotyczące stanu: *szczęście, radość, opiekuńczość, wyrozumiałość, pracowitość, mądrość, przyjemność, życie, myśl, sen;*
- pojęcia dotyczące czasu: *dzień, tydzień, godzina, miesiąc;*
- nazwy czynności: *czytanie, spotkanie, bieganie, oglądanie, polowanie, wędkowanie, wypoczynek, spacer.*

W analizowanym materiale występują również rzeczowniki własne: imiona kolegów i koleżanek, np. *Mateusz, Adrian, Agnieszka, Klaudia, Beata, Sebastian;* imiona bohaterów z książek czy filmów, do najczęściej występujących należą: *Stas i Nel, Jaś i Małgosia, Oskar, Pan Kleks* oraz *Harry Potter*. Ponadto pojawiają się nazwy państw i miejscowości.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że uczniowie z zaburzeniami parcjalnymi chętniej posługują się rzeczownikami konkretnymi, odnoszącymi się do ich najbliższego otoczenia, przede wszystkim rodziny, środowiska szkolnego i przyjaciół, być może to są dla nich wartości najważniejsze. Rzeczowniki konkretne znacznie dominują nad abstrakcyjnymi, co wiąże się z nieznaną jomością tych drugich bądź strachem przed ich błędnym użyciem.

Podjęta próba prezentacji zasobu leksykalnego uczniów z zaburzeniami parcjalnymi ma zasygnalizować, jak istotnym problemem jest sytuacja dziecka przejawiającego trudności językowe, dlatego ważne jest, aby w toku nauki szkolnej kształcić umiejętność w posługiwaniu się językiem poprzez tworzenie sytuacji pobudzających swobodne wypowiedzi, wyzwalając przy tym ciekawość i przeżywanie emocji.

¹⁸ Respondenci mieli tu na myśli telefon komórkowy.

**Sylwia Milczanowska: "WEALTH" OF NOUNS IN WRITTEN FORMS
OF STATEMENTS STUDENTS WITH FRAGMENTARY DISORDERS
(IN LETTER TO A FRIEND)**

The author as attempted to determine the lexical range of students with fragmentary disorders, simultaneously trying to signal the importance of the problem which is the situation of children with language difficulties. The research material that formed the basis for the development of the dictionary, was selected from entries in the notebook sand essays written by students. It reveals that the written forms contain mostly nouns. The highest frequency is shown by exact nouns referring to the closest environment, particularly to family and school. In addition to this, exact nouns tend to dominate considerably the abstract nouns.